

призначення. Бюджетні виплати мають виплачуватися господарствам усіх форм власності. На сучасному етапі необхідне удосконалення системи прямої бюджетної підтримки сільськогосподарських товаровиробників через перехід на договірні умови надання підтримки, за якими виділення коштів буде здійснюватися лише за виконання товаровиробниками певних умов і зобов'язань перед державою.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гайдуцький П.І. Про основні засади реформування системи державної підтримки сільського господарства та сільської території / П.І. Гайдуцький // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. – К., 2005. – С. 85-93.
2. Галушко В.П. Планово-ринкові процеси в економіці АПК розвинутих країн / В.П. Галушко, О.В. Покотило // Економіка АПК. – 2010. – №6. – С. 154-158.
3. Безуглий М.Д., Кваша С.М. Стан, основні тенденції розвитку сільського господарства України протягом 2011 року та напрями розвитку в 2012 році. – Економіка АПК, 4/2012 (210). – С. 3-14.
4. Кириленко І.Г., Шмідт Р.М. Інституційні проблеми формування інфраструктури внутрішнього агропродовольчого ринку / І.Г. Кириленко, Р.М. Шмідт // Економіка АПК. – 2009. – № 8. – С. 3-11.
5. Месель-Веселяк В.Я. Аграрна реформа і організаційно-економічні трансформації у сільському господарстві / В.Я. Месель-Веселяк. – К.: Нац. наук. центр «Ін-т аграрної економіки», 2010. – 57 с.
6. Бородіна О.М. Коригування політики державної підтримки сільського господарства України / О.М. Бородіна, О.М. Могилюк // Економіка АПК. – 2007. – № 6. – С. 55–61.
7. Саблук П.Т., Месель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення) // Економіка АПК. – №12 (182). – 2009. – С. 3-14.
8. Шпичак О.М. Економічні механізми державного регулювання ринків сільськогосподарської продукції та їх проблеми / О.М. Шпичак // Економіка АПК. – 2011. – № 2. – С. 150-155.
9. Budget Summary and annual performance plan. U.S. Department of agriculture // <http://www.obpa.usda.gov/budsum/FVbudsum>
10. European Commission Directorate-General for Agriculture and Rural Development. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/agriculture>.

Бюджетная поддержка как инструмент обеспечения эффективности государственной аграрной политики

О. М. Варченко

В статье раскрыты составляющие механизма государственной поддержки сельскохозяйственного производства ведущих стран мира. Обоснованы направления использования опыта зарубежных стран для поддержки отечественного аграрного сектора.

Ключевые слова: аграрный сектор, зарубежный опыт, государственная поддержка.

Budget support as a method of the providing of the state agrarian politics efficiency

O. Varchenko

In article the components of the mechanism of state support of agricultural production of leading countries is disclosed. The ways of using the experience of foreign countries to support domestic agricultural sector are substantiated.

Key words: agricultural sector, international experience, government support.

УДК 631.173.2:631.11

НЕПОЧАТЕНКО В.А., д-р фіз.-мат. наук

НЕПОЧАТЕНКО А.В., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

ВПЛИВ РІВНЯ ЗНОСУ МАШИННО-ТРАКТОРНОГО ПАРКУ НА ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті проведений аналіз впливу зносу техніки на рентабельність сільськогосподарського виробництва та виробництва валової продукції на прикладі сільськогосподарських підприємств Білоцерківського району Київської області за період 2008-2010 рр.

Ключові слова: машинно-тракторний парк, знос техніки, рентабельність виробництва сільськогосподарської продукції.

Постановка проблеми. Сучасні процеси світової глобалізації економіки вимагають від України переходу на принципово новий рівень функціонування всього агропромислового комплексу країни. Так, зокрема ефективного розвитку аграрного виробництва можна досягти лише на основі широкого використання нової сучасної техніки, яка дає змогу впровадити найсучасніші та перспективні технології у сільськогосподарське виробництво.

На нинішньому етапі розвитку сільського господарства країни висока ціна на техніку та нестача фінансових ресурсів у більшості аграрних товаровиробників суттєво обмежують можливість придбання ними необхідної кількості нової техніки.

Внаслідок високого ступеня зносу техніки та низьких показників її технічної готовності значна частина сільськогосподарських товаровиробників України змушена щорічно ремонтувати практично весь свій наявний машинно-тракторний парк, істотно збільшуючи при цьому витрати на його ремонтно-технічне обслуговування.

Низький коефіцієнт технічної готовності МТП призводить до жорстких порушень у технологічних процесах вирощування та збирання сільськогосподарських культур, що безумовно негативно позначається на урожайності, якісних характеристиках продукції та її собівартості.

У зв'язку з цим, існує проблема визначення критичного рівня зносу техніки, у разі перевищення якого відбувається значне погіршення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з технічним забезпеченням сільськогосподарських товаровиробників у сучасних умовах господарювання, знаходять своє відображення в наукових працях таких відомих вітчизняних вчених: Я.К. Білоусько, В.Г. Більський, А.В. Блоха, О.Д. Витвицька, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, В.П. Ситник, В.Л. Товстопят, В.С. Шебанін та інші. Разом з тим, слід визнати, що деякі з цих питань залишаються не до кінця дослідженими та вивченими.

Мета дослідження – на основі аналізу результатів діяльності 51 сільхозпідприємства Білоцерківського району визначити критичний рівень зносу техніки, за якого відбувається суттєве зниження рівня рентабельності і обсягів виробництва валової продукції сільськогосподарських підприємств.

Методика дослідження. У роботі використовувались статистичні методи обробки вибірок, кореляційний і регресивний аналіз.

Результати досліджень та їх обговорення. Щоб зменшити вплив на рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва та обсяг виробленої валової продукції стохастичних факторів, нами було проведено усереднення даних за період 2008-2010 рр. для кожного сільськогосподарського підприємства. На основі статистичних даних сільськогосподарських підприємств Білоцерківського району за відповідний період [1] встановлено, що середній рівень зносу техніки у них коливається в межах 25-93%. Відповідно до рівня зносу техніки усі досліджувані підприємства були поділені нами на 5 груп: (менше 40 %), (40,01-55%), (55,01-70%), (70,01- 85%), (більше 85%). Найбільший середній рівень рентабельності відповідав групі підприємств з рівнем зносу техніки в межах 40,01–55% (табл. 1). За зносу техніки більше 55% спостерігається стрімке зменшення рівня рентабельності виробництва. Якщо знос техніки був більше 70%, то у відповідних підприємствах відмічалась тенденція наближення середнього значення рівня рентабельності до 0 %. Слід також відмітити, що за рівня зносу менше 40% спостерігається незначне зменшення рівня рентабельності підприємств, як ми вважаємо, за рахунок затрат на придбання техніки і неефективного її використання.

Коефіцієнт парної кореляції між рівнем зносу техніки і рентабельністю сільськогосподарських підприємств становив $r_1 = -0,895$, що свідчить про існування між ними значної обернено-пропорційної статистичної залежності.

Таблиця 1 – Середній рівень рентабельності виробництва сільськогосподарських підприємств Білоцерківського району залежно від зносу МТП

Знос МТП, %	Кількість господарств.	Середній рівень рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції, всього, %
До 40	4	30,233
40,01–55	14	37,605
55,01–70	20	17,591
70,01–85	10	10,4
Понад 85	3	-4,083

З аналізу статистичних даних нами встановлено, що залежність середньої рентабельності (R) від середнього зносу техніки (Z) в межах групи добре апроксимується квадратичною регресією (рис. 1), яка визначалась за методом найменших квадратів [2, 3]:

$$R = a_0 + a_1 \cdot Z + a_2 Z^2, \quad (1)$$

де $a_0 = 13,891$; $a_1 = 1,049$; $a_2 = -0,014$.

З рівняння регресії, з використанням методу визначення екстремумів функцій за допомогою похідних першого і другого порядків [4], нами отримано, що максимум рентабельності відповідає зносу техніки $R = 36,6\%$.

Деяко схожі результати отримані нами під час визначення впливу зносу техніки на обсяги виробництва як валової продукції (ВП) всього, так і валової продукції рослинництва, у розрахунку на 100 га ріллі (рис. 2). Між ними також існує значна обернено-пропорційна залежність з відповідними коефіцієнтами парної кореляції: $r_2 = -0,856$ і $r_3 = -0,912$. Слід відмітити, що розкид значень обсягів ВП і відповідних ним рівнів зносу техніки для конкретних підприємств значно більший ніж для рівня рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції, що обумовлено індивідуальними факторами, які не відображають загальну усереднену тенденцію.

Порівняльний аналіз залежності між площею ріллі сільськогосподарських підприємств і середнім по групі рівнем зносу техніки показав, що рівень зносу менше у великих підприємств (рис. 3).

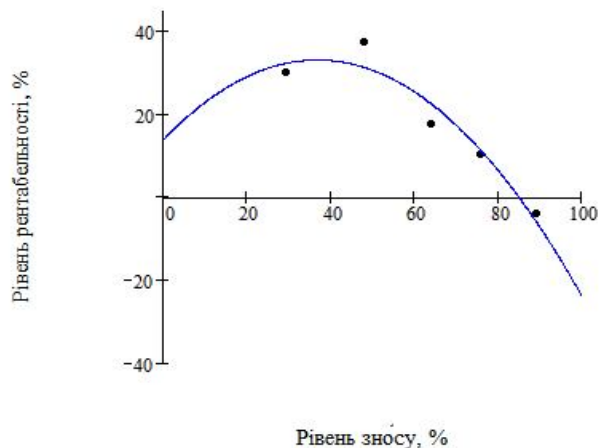

Рис. 1. Залежність рентабельності виробництва від рівня зносу техніки.

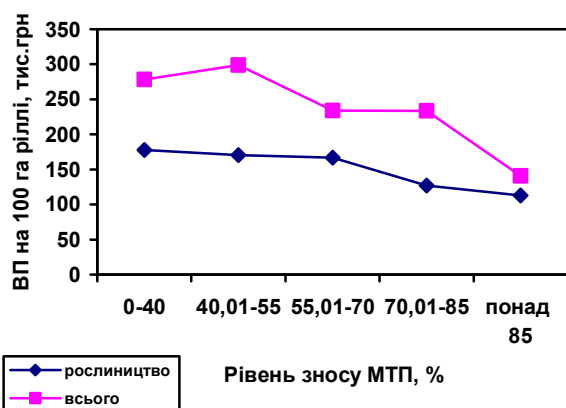

Рис. 2. Вплив рівня рентабельності на середній обсяг валової продукції сільськогосподарських підприємств за 2008-2010 рр.

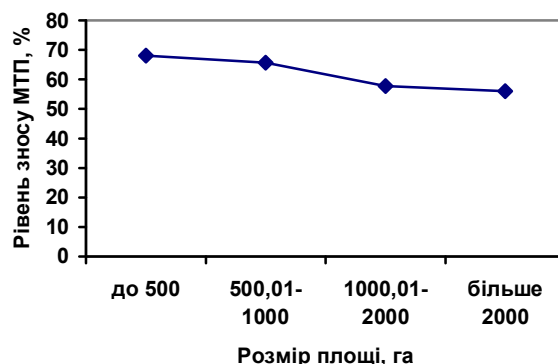

Рис. 3. Залежність рівня зносу техніки від величини площі ріллі сільськогосподарських підприємств.

Висновки. 1. За проведеним аналізом результатів діяльності сільськогосподарських підприємств встановлено, що за існуючих економічних умов найбільший рівень рентабельності відповідає зносу техніки 36,6%. Критичний рівень зносу техніки дорівнює 85%, у разі перевищення цього показника рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва стає від'ємним, а обсяг виробленої валової продукції в розрахунку на 100 га ріллі в середньому зменшується у 2 рази порівняно із підприємствами, що мають оптимальний рівень зносу техніки.

2. Перспективу подальшого розвитку мають великі підприємства із площею ріллі більше 2000 га. Господарства з площею ріллі менше 500 га мають, як правило, критичний рівень зносу техніки, та відповідно й низький рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Звіт управління агропромислового розвитку Білоцерківської районної державної адміністрації за період 2008-2010 років.
2. Айвазян С.А. Прикладная статистика. Основы эконометрики / С.А. Айвазян. – М.: Юнити-Дана, 2001. – Т.2. – 432 с.

3. Радченко С.Г. Методология регрессивного анализа / С.Г. Радченко. – К.: Корнійчук, 2011. – 375 с.
4. Корн Г. Справочник по математике для научных работников и инженеров / Г. Корн, Т. Корн; [пер. с англ. И.Г. Арамановича, А.М. Березмана, И.С. Вайнштейна, Л.З. Румшицкого, Л.Я. Цлафа]. – М.: Наука, 1974. – 832 с.

Влияние уровня изношенности машинно-тракторного парка на основные результативные показатели деятельности сельскохозяйственных предприятий

В.А. Непочатенко, А.В. Непочатенко

В статье проведен анализ влияния изношенности техники на рентабельность сельскохозяйственного производства и производства валовой продукции на примере сельскохозяйственных предприятий Белоцерковского района Киевской области за период 2008-2010 гг.

Ключевые слова: машинно-тракторный парк, изношенность техники, рентабельность производства сельскохозяйственной продукции.

Impact of machinery park depreciation level on general efficiency indexes of agricultural enterprises

V. Nepochatenko, A. Nepochatenko

The paper deals with the analysis of the impact of machinery depreciation on agricultural production profitability and on gross output products on the example of agricultural enterprises of Bila Tserkva district, Kyiv region within 2008-2010.

Key words: machine park, machinery depreciation, agricultural production profitability.

УДК 339.13.012:005.591.4(477)

ГУБЕНКО В.І., д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО ПРОДОВОЛЬЧИХ РИНКІВ УКРАЇНИ

У статті викладено теоретико-методологічні аспекти стратегії реструктуризації внутрішнього і зовнішнього продовольчих ринків України та умови збереження відносної стабільності світового і національного агропродовольчих ринків. Встановлено, що криза 2008-2009 рр. призвела світогосподарську систему до глибоких «гріщин», в результаті чого у 2013–2014 рр. спостерігатиметься економічна рецесія. Доведено, що основними принципами стратегічної реструктуризації продовольчого ринку є здатність державних органів, виходячи з об'єктивної оцінки світової ситуації, здійснювати захист галузі від конкуренції дешевих товарів та надавати підтримку високоефективним експортоорієнтованим виробництвам. Здійснено аналіз виробництва та експортно-імпортних операцій АПК за 1990–2011 рр. і 8 місяців 2012 р. та можливостей розвитку галузі на період до 2020 року.

Ключові слова: світовий агропродовольчий ринок, криза, стратегія, реструктуризація, протиріччя, витрати, виробництво, експорт.

Постановка проблеми. Фінансова криза 2008 р., що розпочалась у США, швидко перетворилась на глобальну кризу транснаціоналізму, яка сформувалась в останні два десятиліття ХХ століття у трьох вимірах: економічному, енергетичній безпеки та екологічному. Ця багатомірна криза призвела всю світогосподарську систему капіталізму до появи глибоких економічних тріщин, які «заклеювалися» грошовою масою у вигляді антикризових пакетів, що досягли до кінця 2010 р. для країн великої двадцятки (G 20) 10 трлн дол. [1]. Останні два виміри важливі не менше першого – економічного, але відсутня їх адекватна методологія кількісної оцінки, тому автор публікації зосереджує увагу на економічних вимірах, використовуючи методологію системного підходу. У боротьбі із кризою регулятори заповнили фінансову систему дешевими грошима, кількість яких переросла в якість, і за 2010 р. загальносвітовий фондовий індекс зріс на 53% у зв'язку з тим, що у травні 2010 р. знову стався короткочасний провал фондового ринку США, який був віднесений на збій комп'ютерної системи в США – по світових ринках спрацював «ефект доміно». На горизонті 2012 р. вже можна помітити симптоми другої хвилі кризи, що проявляється на європейському і китайському ринках нерухомості. У 2012 р. Світовий банк прогнозує світову економічну рецесію на 2013–2014 рр., що підтверджується економічними труднощами в ЄС (Греція, Іспанія, Португалія) та зростанням дефіциту бюджету США, який уже дорівнює державній заборгованості – 14 трлн дол. До цієї цифри необхідно додати ще 8,5 трлн боргів націоналізованих проблемних корпорацій. Державні заборгованості провідних країн безперервно збільшуються. В Україні тільки зовнішній борг на кінець жовтня 2012 р. склав 130 млрд дол. США. Структурний перекоп в економіці України практично не змінився – різниця між сукупним попитом і реальними доходами населення зростає і відновити попит не вдається, грошова маса, що надходить на ринок, призводить до зростання цін на продукти харчування, нафтопродукти і базові інвестиційні товари, що викликає зростання витрат реального сектору, а доходи зростати не мо-